

Демченко К.О.

учениця 7 класу,

Комунальний заклад

«Слобожанський навчально-виховний комплекс № 1

«Загальноосвітня багатoproфільна школа II-III ступенів –

Центр позашкільної освіти Слобожанської селищної ради»

ПАМ'ЯТНІ МІСЦЯ РОДУ ШЕПТИЦЬКИХ

Рід Шептицьких – переважно відомий як боярська родина, відомий в Галичині.

Після захоплення в 1340 році українських земель польським королем Казимиром III у Галичині почалося насадження римо-католицизму, й рід Шептицьких чинив опір ополяченню та латинізації.

У 1469 році було видано перший урядовий акт, згідно з яким Шептицькі здобули право мати широку земельну власність і обіймати державні посади. З XVI століття Шептицькі активно підтримували Берестейську унію, добре розуміючи історичний стан українського народу.

У XVII столітті вони, ще українці, мають великий вплив на галицьке боярство. Сенько та Федір із роду Шептицьких домагаються привілеїв для української Церкви. Багато членів роду Шептицьких стало фундаторами українських церков і монастирів.

У грізні для України часи, захищаючи її та весь рідний народ, Шептицькі стають членами Ставропігійського братства, виділяють чималі кошти на видавничу справу в Галичині.

Чимало Шептицьких було єпископами та священниками латинського обряду.

У подружжя Івана та Софії Шептицьких було сім синів. Два померли в дитячому віці, найстаршим сином Шептицьких був Роман, майбутній Митрополит. Загалом, родині Шептицьких випала трагічна доля. Від куль гестапо гине Олександр Шептицький, молодший брат Митрополита. У «золоту добу» 1939 року загін НКВД розстріляв у Прилбичах, у маєтку, наймолодшого брата Митрополита гра фа Лева з дружиною та їхнім духівником. Відтоді Митрополит уже ніколи не бував у своїх Прилбичах. Люди без принципів зруйнували і родинну усипальницю в то му ж селі. Довгі роки НКВД тримало там мінеральні

добрива. Родинне гніздо Шептицьких – палац у селі Прилбичах – зруйнували більшовики, і сьогодні там залишилися тільки тополі, які ростуть ще з часів молодості Митрополита Андрія.

20 липня 1896 року старовинний Онуфріївський монастир, заснування якого чимало істориків приписують ще до періоду правління князя Лева-Онуфрія Даниловича, отримав нового настоятеля. 31-річний Роман Марія Александер граф Шептицький, який при складанні чернечих обітів прийняв монаше ім'я Андрій, вперше поселився у столиці Галичини, хоча й народився за 40 кілометрів від Львова – у Прилбичах – родинному маєтку графів Шептицьких. Там же пройшло і його дитинство. Середню та вищу освіту Роман здобував у Кракові, згодом у Вроцлаві, перші чернечі кроки робив у Добромилі.

Проте не можна сказати, що зі Львовом Андрія нічого не пов'язувало. Тут жив і творив його дідусь, граф Олександр Фредро, що був знаменитим польським поетом. Досі у Львові є вулиця його імені, на якій він колись жив, а поруч згодом по його смерті поставили навіть пам'ятник поетові. Цей пам'ятник зараз прикрашає Вроцлав – місто, де свого часу закінчував правничі студії молодий Роман Шептицький.

На новій посаді у новому місті Шептицький проявив себе якнайкраще. Життя довкола нього кипить: він проводить реколекції, збирає численну публіку на свої проповіді, видає релігійний часопис «Місіонар». Ця діяльність не залишається непоміченою і всього через 3 роки Андрей приймає єпископський сан та їде на престол у Станіславів (тепер – Івано-Франківськ).

Проте несподівано для себе у 1901 році в Римі він стає митрополитом по благословенню Папи Римського. Тоді його життя починає змінюватися.

17 січня 1901 року на Святоюрську гору знову зайшов представник роду Шептицьких. Вперше це сталося ще в далекому 1710 році – на єпископа Львівського був обраний Варлаам Шептицький. Сама будівля собору збудована також предками Андрея – митрополитами Атаназієм та Левом. Дві скульптури на фасаді собору – Патріарха Константинопольського Атаназія та Папи Римського Лева, як символи єднання двох гілок християнства, втіленого у греко-католицькій церкві – присвячені саме їхнім патронам. Поселився Андрей у митрополичому палаці, теж збудованому Атаназієм та Левом. Фасад палацу навіть прикрашає родинний герб Шептицьких. У новопризначеного

митрополита могло напевно скластися враження, що він і не покидав родинної обителі.

Одним з перших заходів на престолі була допомога у заснуванні у Львові «Народної лічниці» – української безкоштовної лікарні, яка повинна надавати допомогу всім без різниці у релігії чи національності. Для лікарні Шептицький виділив церковну ділянку на вулиці Петра Скарги (тепер вулиця Євгена Озаркевича – засновника «Лічниці»), вже згодом допоміг збудувати великий будинок для потреб медичного комплексу, який вважався тоді одним з найсучасніших у Львові.

З часом Андрій починає захоплюватися збиранням старовинних ікон, раритетів, і врешті решт створює власний музей у Львові.

Музей існував не лише як колекція старовинних пам'яток, але й як наукова установа, яка ставила собі за мету досліджувати розвиток українського мистецтва протягом віків. Для цього було залучено найкращих спеціалістів тих часів. Майже 50 років музей очолював та створив Іларіон Свенціцький, який мешкав у маленькій хатинці при музеєві. Співпрацювали з музеєм археолог Пастернак, архітектор Левинський, художники Сосенко та Бойчук і багато інших видатних особистостей.

В 1930 році один з наукових працівників музею доповідає Андрію, що в селі Кривки в Карпатах критична ситуація: селяни збудували нову церкву, а стару, вірніше старовинну XVIII століття, планують розібрати. Митрополит вчасно спохопився, церкву перевозять до Львова і ставлять серед лісу на Кайзервальді, передаючи у руки монахам-студитам. Вже в радянські часи довкола цієї церкви виріс цілий музей народної архітектури, а церква й досі є головним місцем паломництва львів'ян з кошиками у руках у надвечір'я Великодня. Рятуючи давню церкву, Шептицький несвідомо дав почин «Шевченківському гаю», адже якби ця церковця не стояла посеред лісу, скансен би не виник.

Список використаних джерел:

1. Збірник тез науково-практичної конференції «Вклад Андрея Шептицького в розвиток духовної спадщини українського народу», присвяченій 150-річчю від дня народження громадського та релігійного діяча Андрея Шептицького / Упоряд. Сохань Г., Козак Т. – Львів, 2014.

2. Смуток І. Родовід Шептицьких за матеріалами Перемишльських гродських і земських актів XVI – першої половини XVIII століття [Електронний ресурс] //

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2011. – Вип. 20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2011_20_41

3. Войтович Л. Шептицькі // Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2013. – Т. 10 : Т–Я. – С. 633–634.

Коваленко Т.В.

учениця ІІ класу,

*Томаківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2
Томаківської селищної ради Дніпропетровської області*

БОРОТИСЯ ІЗ ЗЛОМ ЛЮБОВ'Ю ДО ЛЮДИНИ. БРАТИ ШЕПТИЦЬКІ І ГОЛОКОСТ

Актуальність. Аристократ духу і граф у монашому каптурі... Блаженний отець (далі – о.) Климентій Шептицький увійшов в історію як людина, яка мала все, але справжнє багатство знайшла у служінні Богу і ближньому. Саме тому цього року відзначається 150-річчя з дня народження о. Климента на державному та церковному рівнях.

Переховування євреїв у період Голокосту братами Шептицькими – це окрема сторінка їхньої біографії. Це зараз ми можемо відкрито та відверто про це говорити, а в часи нацистської окупації це ретельно приховувалося. Дослідники й дотепер не можуть дізнатися, а скільки ж дітей (людей) було врятовано, навіть не всі монахи знали, скільки євреїв переховується в тому чи іншому монастирі. Джерела свідчать, що було врятовано понад 860 євреїв із 160 тисяч. Врятовано 4 цілі подружжя, зокрема родину рабина Давида Кахане (самого главу сім'ї, дружину, двох доньок) завдяки допомозі братів Андрея та Климента [1].

Ступінь досліджуваності проблеми. Починаючи з 1991 р. українська історіографія почала вивчати невідомі та маловідомі сторінки життєдіяльності родини Шептицьких, спростовуючи щодо братів Андрея та Климента звинувачення радянської влади в «колабораціонізмі», «націоналізмі», «посібництві нацистам». Цінними науковими дослідженнями сьогодні є праці Скіри Ю., Гайової О., Чернописької В., Матковського І., Сергійчука В.